ÉCOLE SUPÉRIEURE DE PHARMACIE DE PARIS
BIBLIOTHÈQUE

GEORGII WOLFFGANGI WEDELII, D.

Medici Ducalis Saxo-Gothani,
Acad. Curiof.

SPECIMEN EXPERIMENTI CHIMICI NOVI,

De

SALE VOLATILI PLANTARUM,

quo demonſtratur,

Poſſe ex plantis modo peculiari parari Sal volatile verum & genuinum.

JENÆ,
Sumptibus JOHANNIS BIELKII,
Typis VIDUÆ SAMUELIS KREBSII,
M. DC. LXXXII.

Excellentissimo

DN. M. JOHANNI PRÆTORIO,

Facultat. Philosoph. Jenens. Adjuncto, & Gymnasii Susatensis Directori celeberrimo,

Benè agere!

FRequentium ac diuturnorũ erga me tum magnitudo, tum memoria officiorum Tuorum adeò me hactenus ob-

ſtrictum tenuêre, u
ingratum me oſten
derem, ſi non public
id conteſtarer monu
mento. Neque enin
tantarum ſplendo
virtutum, quibus TI
mihi reddidiſti admi
rabilem, cum merit
compenſari nequi
rent, laudibus carer
debitis ſuſtinebat; ne
que tam inſignis ami
citiæ noſtræ vis exci
tare

are me deſtitit, donec inter tot tantosq; ractus ingeniorum neutiquam id fraudi mihi futurum autumarem, ſi non mihi ſed Tibi aliquod famæ ſpatium conſtituerem.

Utinam reſciſcat poteritas non leviſſimi œtûs mei, ſed cum nominis Tui, tum amicitiæ noſtræ incul-

patæ

patæ memoriam, quæ primitùs ex affecti corporis Tui occasione orta, tàm sanctè inter nos culta fuit, ut nunquam redierimus in gratiam.

Insurgerem hîc in laudes Tuas, enumerarem publica merita & privata, Te Theologum, Te Philosophum & Mathematicum excellentissimũ

prædicarem, Te pro-
priâ virtute eò emicu-
ſſe adjicerem, ut in
penetralia ipſa medi-
cinæ admiſſus virtu-
tes herbarum, mor-
borumq́ue tyranni-
dem accuratè ſcruta-
tus ſis; Sed neque ſa-
tis eloquentiæ ad ani-
mum meum decla-
randum mihi ſuppe-
tit, neque humanitas
& modeſtia Tua ſin-

gularis permittunt, ut contaminari à me amicitiæ leges videantur, ſi præter voluntatem Tuam laudes, utut meritiſſimas, proſequerer.

Non igitur pro eo, ut hoc munuſculo parem Tibi gratiam referre poſſe ſperarem, ſed ut teſtimonium ſolùm extaret, grati mei animi, ſpecimen

nen hoc inſcribere
ıomini Tuo volui.
Hoc ſi æqui boni-
que conſulens non
ıam ex dignitate ſuâ,
quam habet nullam,
quàm animi intentio-
ne & ſtudio gratiosè
æſtimes, gratulabor
mihi, & non ingra-
tum id fuiſſe Tibi, &
quod voto damnatus
meo occaſionem hãc
arripuerim, meum

Tibi deferendi officiosum animum. Servet TE DEUS! Dabantur è muséo, Gothæ d. 24. Octobr. An. 1671.

Nomini Tuo præclarissimo deditissimus

GEORG. WOLFFG. WEDELIUS, D.

PRÆFATIO
ad
Benevolum Lectorem.

Elegans ſententia eſt Philoſophi l. 1. politicor. c.2. ι δή τις ἐξ ἀρχῆς τὰ πράγματα φυόμενα βλέψειεν, κάλλισ᾽ ἂν οὕτω θεωρήσειεν. Si quis binitio res orientes & naſcenes inſpexerit, optimè ille veriatem perſpiciet. *Liceat nobis addere earundem deſtructionem & interitum. Uti enim ortus ipſius primordia perobſcura ſunt; ita etiam* à priori, *ut loquuntur Philoſophi, ſeu cau-*

causis difficile admodum est indagare rerum naturam, qualitates & affectiones, sed à posteriori *& affectibus id sæpius oportet ut concludatur.*

His perscrutandis occupatam esse chimiam, illis nosse datur, qui sine præconceptâ opinione atratis manibus & facie sustinuerunt naturæ per ignem pandere mysteria.

Videas hîc duplici peccari nomine. Alii enim thrasonicis & sesquipedalibus verbis nil nisi mera crepant arcana, & tanquam adepti se non ut chimicos, sed ut oracula extolli gesti-

estiunt, utpote quibus liceat nudam sine veste cernere Deam, & quibus imperium totum mortuorum commissum sit, modò non, ut dici assolet, pro Junone sæpe nubem arripiant. Laudes quippe immodicæ medicinarum chimicarum primò inflant hominum spes, deinde destituunt. Magni viri suis natis dant magna nomina pro lubitu, nullo reclamante; sic & quidam chimici nil nisi astralia *ingeminant, nil nisi quod* solare, quinta essentia, primum ens, materia prima *&c. audit, ipsis ad palatum est, ex solo haut*

rarò

rarò nomine metientibus virtutes. Ast ut non sequitur: hic dicitur Alexander, Julius Cæsar; Ergò etiam reipsâ heroum istorum facta æmulatur, ne dicam, exprimit; ita & hoc loco sæpe cassâ non dignum est nuce, quod ceu sacrum eleusinium ventosis decantatur elogiis.

Aliis religio est, chimica adsumere medicamina, nedum laudare, minus, proprias manus his polluere, ut vocant, sordibus.

Hi pro venenis habent producta chimica, aut minimùm

ùm admodum periculosa, quæ on posſint niſi trepidante proinari manu, ſecuros ſe magis redentes, ſi ampullas & trium lnarum præſcribant formuus, decocta, pulveres, infuſa, ec obſervant interim non coiâ æſtimari exercitum, ſed anini & corporis robore, & uniium granum piperis plus in ſe abere acrimoniæ, quàm cenum papaveris ſemina.

Stat ſua utriſque apud nos aus, & Galenicis & chimicis, i ab illis ſelecta & euporiſta, ab is verò benè præparata, utrobique concisâ & judiciosâ ſpeciali

ciali medendi methodo junctâ mutuemur in humanum usum remedia.

Fatendum verò est, longè feliciorem & physicorum & medicorum futuram conditionem si non contenti lectione variorum autorum, non traditionibus, continuatâ successione à veteribus ad nos traductis, sæpe optimis, sæpe falsis, pro veris tamen habitis, &, ut novus liber fiat, invicem exscriptis: non denique subtilibus disceptationibus & ratiunculis, anatomen instituerem us & perficeremus chimicam, verum à falso secer-

cernentes, & rationem cum xperientiâ jungentes, quid ndamentum habeat in re, uid minus, disquireremus. Ade & illud, si liceret ubique & ræparare & dispensare medi-s medicamenta, quod alicubi dem recusant, alicubi iisdem ecusatur. Interim multa ob-uris occultantur & sepulta cent tenebris, quorum veri-as, summo cum ægrotorum & sterorum commodo, ceu sol x puteo emergeret.

Sed tempus est, Benevole Le-ctor, ut paucis de præsenti Te oneam opusculo. Verissi-

mum esse experimentum, s[...] volatile ex herbis conficiend[...] Tibi persuadeas interim, quas[...] donec propediem publicè in u[...] sum tuum proponatur.

Illud verò non inventum qui[...] dem à me, nec quæsitum affir[...] mo: quis enim inveniet, quo[...] non quæritur? quis autem quæ[...] rat, quod in rerum naturâ e[...] modo esse nunquam audierit[...] Nihilominus, juxta Platonicum *illud* l. 10. de republ. ἐπεὶ πολλάκι ὀξύτερον βλεπόντων ἀμβλύτερον ὁρῶντες πρότερον εἶδον, sæpe contingit, ut qui hebetiore sunt acie, nonnulla[...]

prius[...]

rius intueantur, quàm qui a-
atius cernunt.

*Magnum & difficile appa-
t opus, ſed leviſſimâ conſit
erâ, quin, quod de Lapide
hiloſophorum ſcribitur, opus
ſt mulierculaꝝ. Nullam
ibi inde quæro laureolam,
eque in præjudicium ullius ho-
inis quid à me dictum volo.
tylus ipſe ſi videbitur unà cum
ebus negligentior & vacuus,
nne id noveris paucis diebus
chartam conjectum, variis,
t ſit, negotiis interpolatum,
uibus etiam factum eſt, ut ſo-
citis non omnia potuerint
enſurari unguiculis.*

Multæ

Multa passim nugæ, multi temeritas, multa ineptiæ, inte quas & nostræ. Vale, Benevo le Lector, & nostris laboribus fa ve, ne in medio interrupti ope re impediamur in proximè e dendo experimento ipso, aliis ad prelum destinatis

PRÆ

PRÆFATIO
ALTERA.

Benevole Lector,

Quamvis non deessent, quæ in alterâ editione libelli hujus vel mutari, correctâ priori sententiâ, vel addi inprimis potuissent, scias tamen, ob rationes alibi expositas, minus id cordi nobis fuisse.

Uni-

Unicum illud monemu[s] posse compendiosâ viâ ex fol[iis] & floribus recentibus sal vola[ti]le parari, quod exemplo folio[rum] cochleariæ, & flor. liliorum co[n]vallium illustrabimus.

℞ fol. cochlear. recentium à stipitibus liberatorum, vel [flor.] lil. convall. recentium q. [v.] indantur decerpta in retortam vitream, donec, obturato e[]jusdem orificio cum chartâ, solvantur in tabum, quo[d] diebus non ita multis vel he[]bdomade unâ alterâq; pera[]gitur.

Hin[c]

*Hinc ex ∴ â destilletur, suc-
ssivo igne, ~us urinosus, pro
bitu hinc rectificandus à
plegmate suo, nec penitus
ecifici odoris expers, servan-
us ad usum.*

Referendum hoc ad part. II.
3. p. 22. *Ipsam verò combi-
ationem oleorum cum spiri-
bus urinosis illustrat ~ ⊖lis
ci vinosus, ex calc. viv. v. g.
⊖ ✱co ana cum ∀ simpl. vel
isato paratus, cum ipsis aci-
is miscendus quoq; facilè; imò
sa* ℞*a ♄ii, vel nephritica ex
alc. viv. & ⊖le ♀ri satura-
ior.*

Sed

Sed ſatis ſit, hæc brevis mis monuiſſe, quæ alibi lo convenienti licebit inveni magis expoſita. Vale. Da ê Muséo Jenæ 1682. d. 2 Mart.

Q. D. B. V.

Caput I.
De virtute herbarum in genere.

IN herbis magna latet virtus. Herbæ medicinæ jecerunt fundamenta, per *Medicinæ initia ab herbis.* [illegible]t secula quamplurimis morbis, [illegible]manum genus infestantibus, fe[illegible]iter adhibitæ. Vulnerati enim [illegible]imitus, vel alio modo læsi, coa[illegible] quasi & impulsi fuerunt, ut ab [illegible]rbarũ applicatione sibi quære[illegible]nt remedia, unde chirurgia, pars [illegible]edicinæ antiquissima, Machao-

nem, Podalirium aliosque nobilitavit, paucarum licet solùm notitiâ herbarum celebres.

His Veteres solis usi,

Hinc apud *Plutarchum l. 2. symposiac. pag. m. 646.* Tryphon laudat Veteres πλείστη κεχρημένους ἀπὸ φυτῶν ἰατρικῇ, *plurimis plantarum usos remediis*, Chironem item & Agenoridem, Cadmum, (qui duo primi medicinam factitasse credebantur) ægros suos solis herbis & radicibus sanasse, *subjungit*. Quo sensu etiam apud *Scholiasten Homeri*, ἡ ἀρχαία ἰατρικὴ ἐν βοτάνοις ἦν, *id est*, ut *Seneca* vertit, *medicina quondam paucarum fuit scientia herbarum.*

Sufficienter tamen plãtarum inde crevit catalogus,

Suffecit hæc medicina botanica nihilominus, & uti cognitio plantarũ suavissima non solùm est, sed & utilissima, ita à levi isthoc primordio in tantum excrevit indagatione curiosâ illarum catalogus ut

t jam suo tempore *Pergamenus* plantarum genus & numerosissi-mum, & virium robore præcel-lentissimum vocaverit. *6. de M. F.* cap. 1. & integris libris pro no-minum solùm varietate enume-randâ nostro seculo fuerit opus.

Est stirpium erecta ad cœlum na-tura, nostræ perfectionis æmula: cœli appetens longè, quàm nos, fe-licius: qui frustra spectamus ipsum, nec nisi terram sapimus, dicente *Scaligero*. *dignitas,*

Sed non locus hic destinatus plantarum elogio, quarum cogni-tio tamen tàm necessaria est medi-co, ὡς, autore *Oribasio*, ὀυχ' οἷόν τε καὶ χωρὶς ταύτης ἰατρεύειν ὀρθῶς, *ut sine hâc non liceat rectè medicinã facere*; id solùm delibare lubet, quod sicuti stellata hæc tempe o-culorum panegyri gemmas suas & virtutes, ubere & fœcundo ad- *& cognitio, necessaria medico.*

modum proventu offerunt: ita has virtutes & dotes non folùm admirari, fed etiam fcrutari & rimari diligenter fas eft.

Ἐν πᾶσι Φυσικοῖς θαυμαςόν τι, cenfente *Ariftotele*. Hoc mirandum utique inquirendum eft, cum ob admirationem philofophari inceperint homines, fcribente *eodem*.

Chimia harum dotes pandit.

Chimia eft alma ifta mater, quæ Naturæ obftetricantes præftat manus, ut quas dotes oftendit oculis & tanquam in fpeculo videnda exhibuit, eadem in ufum humani generis feliciter parturiat.

Hæc Vulcani cultro in ipfa fimplicium fcrutatur vifcera, ac quid utilis, quidve noxii in finu gerant, & exhibeant tam delicata macrocofmi corpora, pandit. Licet hîc detecto conopéo videre thefáuros & cimelia, quibus regnum

gnum vegetabile abundè super-
bit; datur hîc ad omnigenos mor-
bos officina instructissima. Corti-
cem, quo antiquis solùm frui con-
cessum fuit, removet, & nucleum
ipsum exhibet pyrotechnia. Adeò
crevit hodiè medicinæ armamen-
tarium, ut pro decoctis, pulveri-
bus, succis herbarum, liceat jam
aquas, spiritus, olea, salia, elixi-
ria, in humanum vertere u-
sum.

Unde & meliora & suaviora medicamenta.

Sed cum, juxtà quosdam, py-
gmæa hactenus solum à plantis
procedant remedia, illis jam pro
seculi luxu non amplius paribus
sanandis ægrotis, heroica verò &
generosiora ex animali & minerali
regno, feliciori longè successu,
quærant morborum artifices; no-
lumus quidem præferre & antepo-
nere vegetabilium hunc ordinem
digniori, nihilominus & ipsa plura

Vegetabilium cum mineralibus & animalibus comparatio.

habere in recessu, quàm quæ vulgò innotuerunt hactenus, illis constat, quibus hæc indagare lubido est.

CAP II.

De analysi plantarum hactenus usitatâ.

Principiorum Chimicorum divisio.

1.

Misso dubio isto, an ignis sit verus corporum analysta, notum est, constitutiva vegetabilium principia esse tria utilia: sal, sulphur & mercurium, & duo inutilia: phlegma & caput mortuum seu terram insipidã. Quo de videri potest præter alios illustris *D. D. Rolfincius chim. in art. form. redact. l. 1. cap. 16. pag. 38. Febure traitte de la chymie l. 1. c. 2. p. 9. seqq. Glaser. traitte de la chymie l. 1. c. 3. pag. 6.* Hæc, respectu inter se habito, iterum dividi possunt

2.

unt vel *in fixa*, ut Sal & terram, & *volatilia*, ut phlegma, sulphur & mercurium. Vel, si accuratius ea considerentur, in *fixum*, ut terra, *volatilia* ut 🜍, ☿, & *media*, ut 🜔 & ⊖.

His tertia divisio in *activa* & *passiva* principia jungi meretur, cujus infra *cap. 8.* facimus mentionem. 3.

PHLEGMA, quemadmodum est inutile principium, sic & aquæ phlegmaticæ, vulgò destillatæ, plerumque parum de virtutibus suorum simplicium participant, nisi quæ sal volatile copiosius cum sulphure remixtum habent, ut aqua cinamomi, rosarum, &c. Hinc chimiatrorum ista afferta, aquas destillatas non esse reverà nisi herbarum sudores, non autem sanguinem illarum, item esse quasi aquas plu-

Phlegma, seu aqua stilla.

pluvias viridium & recentium. Imò ab aliis cadavera officinarum appellantur, nisi sint fermentatione paratæ & spirituosæ, nam quò pauciores habent spiritus aquæ destillatæ, eò sunt ignobiliores.

Habent in se aliquid de sale volatili.

Aliquotam verò partem ⊖lis volatilis, nimio calore ignis, præsertim vesicæ, cujus gradus longè intensior est igne arenæ, cum aquâ deliquatam, simul ex parte sublimari, argumento est, quod aquæ destillatæ minus putrescunt, aereæ volatilitatis naturæ quasi participes factæ.

Spiritus,

SPIRITUS vegetabilium, sub ☿ii nomine vulgò venientes, medio loco inter aquas & olea positi, particulis sapidis, volatilibus, & naturæ fermentescibilis gaudentes, unà cum oleis ♌tis habentur à nonnullis inter chimicè præparata reme-

[r]emedia omnium optima, & ut a-[q]uæ sub ſpecie roris guttatim de-[sc]endunt, ita ſpiritus ſtriatim per [al]embicum prodeunt.

An omnes ſint ejuſdem naturæ.

Omnes ſunt ſubtilium partium [&] egregiæ activitatis, omnes [et]iam calidi, unde ob has commu-[n]es affectiones ſunt, qui non dif-[fe]rre ſpiritus ab invicem, & uni-[v]erſos potius ejuſdem naturæ eſſe [c]ontendunt; quod tamen, ſi odo-[re]m & ſaporem attendamus, vix [lo]cum habere poteſt.

Olea,

OLEA ab aliis herbis copioſiùs, [a]b aliis parciùs procedunt, parti-[cu]lis rotundis, ramoſis tamen & in[-]implicatis, balſamicis, ſuavibus [&] inflammabilibus conſpicua, [c]alorem in nobis intendunt, o-[m]niaq; ſubtilitate ſuâ pervadunt, [u]t doſes non tam guttulis, quàm [g]uttas doſibus metiri in quamplu-[ri]mis jubeamur.

An vires simplicium suorum obtineant. Hæc an plantarum suarum spe-cificas obtineant dotes, ut oleum caryophyllorum stomacho, anis pectori, citri cordi &c. dicata sint, à Chimicis quibusdam dubitatur, judicantibus, gradibus so-lùm ea leviter differre, & in qualitate calefaciendi, digerendi, discu-tiendi convenire, cùm tamen a affectionibus communissimis, o-dore, & sapore, idem facilè sensu-um judicio possit decidi.

Oleum lignorum. Ex lignis ipsis non minimâ pro-veniunt quantitate olea, licet con-trà experientiam chimicam & au-topsiam oleum ligni sancti dari ne-get *Walæus meth. medend. pagi-na 68.*

Salia alcalia. SALIA alcalia, per incineratio-nem & elixiviationem parata, pro-prietatem obtinent saponariam (unde & saponaria & lixiva audi-unt) & resolutivam, quæ cum pe-inte

nteftina & lotium recedant, inte-
m refolvunt fordes in illis meatî-
us, &, ut cum *Highmoro* loqua-
ur, in corpore adhibita, fuccos
gunt & præcipitant acidos, fer-
entationem tollunt, atque fic fi-
e tumultu & turbatione cibi in
entriculo d ffolvuntur, & fanguis
er totum pacatius circulatur mi-
rocofmum.

Terra feu Caput mortuum.

TERRA infipida, primum in
ompofitione mixtorum funda-
entum, & ultimum in refolutio-
e, aftringendi & ficcandi quali-
tibus prædita, rarius in medi-
um cedit ufum, mechanicorum
tamen operationibus variis non
ve præftat commodum.

Principiorum chimicorum convenientia.

Hæc principia uti fe invicem li-
ant & fuftinent, ita in fe invicem
utari, magnamque inter fe habe-
convenientiam ab effectis con-
udere licet, in fpecie fali conve-

nit cum terrâ, quâ cum reliqua principia in mixto quaſi ligat; cum oleis, quæ facilè adſumit, & ſulphura rerum evocat; cum aquâ, in quâ promptiſſimè ſolvitur; cum ſpiritu, cui per digeſtionem ex parte etiam combinatur.

Ita ex aquâ fieri poſſe olea, experimento demonſtrat *Helmontius de trib. princip. chim.* ex oleis Sal volatile elici poteſt, ex Sale terra &c.

Salium diviſio communis, in fixa, ſeu lixiva, & volatilia.

Cum verò Salia, ſi nomen conſideres, ſint duplicia, *fixa* ſeu *alcalia*, & *volatilia*; illa quidem, ut dictum, per incinerationem, vel ſuccorum expreſſorum exſiccationem hactenus parata in officinis locum adepta ſunt ſplendidum, cryſtalliſatis fulgentia ſpiculis, nitore oculis grata, ſapore non ingrata, viribus non inefficacia. Salia verò volatilia herbarũ adhucdum per

r se, solitaria, non exstiterunt, d sub oleis occultata, quæ Sale olatili pollere & notissimum est, infrà probabitur magis; spiritis etiam ex parte mixta, & sub alilium velo quasi sepulta, quams hoc posterius ex eo dubium deri posset, quod fixa salia resiunt igni, volatilia jugum illius rre imparia, flammæ, licet acidæ itatæ, cedunt & in auras evoint, item quod lixivis eadem proelluntur.

Sed mirè ludunt hæc principia, a, ut quando exhausta credunr omnia, lateat nihilominus uum vel alterum illorum etiam in cibus. Hoc vel vulgatissimo exmplo vini manifestum est, quod, paratione partium impurarum puris factâ, clarescit, & quod ntea in musto nil nisi aquam quāam insipidam destillando præbebat,

Principiorum chimicorum lusus.

bat, exserentibus se partibus spir tuosis, fit paulò post generosum vinum, & spirituosus liquor, ut ve in bibentium vitris strias pingat. Attamen in abjectis fecibus late adhuc vini spiritûs, communite dicti, non minimus apparatus, Sal volatile copiosum, quod ex sic catis ritè fecibus igne retortæ eli citur, unde axioma: optimi vini, o ptimæ feces, quo de elegantissim differentem vid. *Nobiliss. D. Daniel Ludovici Tr. de volatilitate Sali* ♀*ri pag. 14.*

Ignis Sari-at producta chimica. Neque dubium est in fimo mari dandis fecibꝰ herbarum, à destilla tione residuis, latere adhuc tum spiritum, si rem rectè accipias, tum ⊖ volatile. Ita enim si ignis her bam tractet, ut recens destillationi subjiciatur, uti communiter fit, nil nisi aqua insipida ferè prodit, o dore sæpe rei exhaustæ, proportio-

nali-

aliter consideratæ, vix ad amuss-
m respondens. Eandem si ali-
r tractes, mediante fermenta-
ione egregium nancisceris spiri-
um: sin iterum aliter, oleum ma-
is redundabit, & sic porrò. Imò
gradus ignis, & modus ipsum
pplicandi ejus effectum variat,
uo de vid. *Cartes. princip. philos.*
art. 4. §. 122. & 123.

CAP. III.

n animalibus dari Sal vo-latile, differit.

ANimalia & ipsorum partes examini ignis subjectæ in-ventionem Salis volatilis primitus subministrasse videntur chimicis. Volatile verò dicitur, um respectu fixi, tum quia facilè volat & aufugit, uti v.g. Sal vola-

Salium vo-latilium e-tymon.

tile

tile Cornu cervi, licet benè illu
munias, non æquè ſemper retine
tur, ſed auras petit, rubellum poſt
ſe relinquens liquorem. Unde
fixationes inſtitutæ ſunt variæ:
partim cum C. C. uſto aliquoties
illud ſublimando, partim, qui o
ptimus & legitimus modus eſt
cum ſpiritibus acidis. Acida e
nim compedes injiciunt mercuria
li huic Proteo, eumque ligant tan
tiſper, donec reſolutis per lixiva
poris iterum ſibi reſtituatur vola
tilitas.

fixatio, cum C. C. uſto, cum acidis.

Alii ſpiritus proprio ſale ſuo
volatili quaſi eſſentificant, quo
modo optimè & adſervandi & ad
ſumendi ⊖ volatile inventus eſt
modus.

Spiritus eſſentificati.

Neque verò animalia majora &
perfecta ſolùm copioſiſſimo gau
dent ſale volatili, ut homo, cujus
cranium hexagónâ figurâ ſal fun
dit

⊖ volat. animalium perfectorum, i. hominis,

t volatile, ſanguis, urina, for-
ſſis etiam ſecundina, & oſſa e-
ſdem igni ſubjecta idem emit-
nt.

Cervi cerebrum eſt quaſi portô-
um quoddam, quò delatæ mer-
s per id aliò transferuntur, non
nquam in apothecam, in quâ de-
nt reponi, ſed ulterius prove-
ntur, & in cornua abeunt, hu-
anis uſibus ſingulis annis deci-
ua, & ſpecie quâdam vegetatio-
s renaſcentia. Hæc cum ſpiritu
ndunt Sal volatile copioſum,
uod tamen ulterius in oleo ulti-
o fœtido quoque abundare ne-
o fortean negaverit. Ejuſdem
nguis ſal præbet volatile.

2. Cervi;

Sed etiam uti formicæ ſua bilis
t, ita & Sal ſuum volatile, & vel
inima animalcula & inſecta i-
em liberali obtinent munere.

Imperfe-ctorum.

Can-

1. Cantharidum, *Cantharides* gaudent ⊖le quidam volatili acerrimo, in urina liquabili, quâ vesica solùm affici-

2. Formicarum; tur. *Formicæ,* vel manu percussæ, nares mirum in modum feriunt. Animalculum ob id est valdè calidum, ita sentit *Erastus epist.6.* humorem in se tenuissimum habet, igneum ferè. Liquet hoc ex earum morsu & perfusione. Perfundunt enim humore quodam cutem, iratæ cum sunt, tenuissimo & egregiè mordaci & calido: quod permingere vocant Germani. Vidimus ex illis paratum Sal volatile penetrantissimum, in cerebri affectibus nobilissimum, quod vel odore solo partium nervosarum dolores & lancinationes lenit.

Quarum odor & liquor est penetrans valdè.

3. Lumbricorum, *Lumbrici,* licet frigidiores, terramq; velut intestina perreptent, sale tamen volatili in tantum abundant,

nt, ut & externè applicati so-
n membris dolentibus solamen
ferant, & in sal volatile resoluti.
hoc, si vel longâ prius digestio- *per longam digestionem,*
in putrilaginem fatiscentes de-
c destillentur, quâ ratione ta-
n fœtidum & ingratum evadit
dicamentum. Vel, quod me-
s est, si per retortam destillatio
t ex recentibus & vivis lumbri- *Vel ex vivis cum s. q. cinerum.*
, cum s. q. cinerum cribellato-
m inspersis, unde spiritus con-
git sale volatili refertus, multa-
n virium, quod, præter odorem,
idis instillatis extemplò probari
teſt.

Viperæ, delicatum & mundum *4. Viperarum & serpentum,*
imâlculum, par ratio est serpen-
m, olim combustione in cineres
theriacale veteribus præbue-
nt. Illæ, si abscisso capite & cau-
, (viperas præsertim mares, *præprimè marium,*
rtis de rationibus, fœminis, con-
tra

tra commune aſſertum, præſ
mus) cute, pinguedine, jecor
corde peculiaribus uſibus re
vatis, inteſtinis verò exemp
ſpinæ ipſarum deſtillentur, oleu
ſpiritum & ſal volatile copioſ
exhibent, nauſeabundo tam
quodam, ex empyreumate, c
fœtore, quam ob rem ſpiritus
gratus admodum evadit, ⊖ ve
volatile l.a. ſeparatum à quampl
rimis pro panacæâ ferè habetur,
ſummo arcano.

cam ſpiritu nauſeabundo.

Tacemus animalium ungula
& cornua alia, ipſasque ſpina
bilem felleam, &c. ne nimis e
creſcat hic diſcurſus.

Sal. volat. in animalibus operationes in ſtatu ſ.n. & p. n.

Quin nondum ſeparatum
volatile in animalibus operati
num quamplurimarum eſt aut
tum naturalium, tum præter n
turam. Hinc enim reſolutis in ſt
macho cibis chylus albeſcit, iden
qu

e à salibus volatilibus magis di-
tus in sanguinem mutatur, quæ
uina est purpuræ sanguineæ o-
o.

Coctio enim illa animalis, seu in
cie elixatio, & calor, instrumen-
unt, quibus natura spiritus in
o potuque latitantes evocat, &
al volatile commutat. Sal vola-
in sanguine copiosè jam exi-
ns ceu menstruum genuinum
ipit & adsociat sibi partes ho-
geneas volatiles, easdemque
rò exaltatas purpurâ suâ tin-
Sic si salia volatilia misceantur
n oleis destillatis, accedente di-
tione tinguntur in colorem ru-
am. Quid mirum itaque est, si
ia chyli volatilia & partes olea-
osæ coctione exaltatæ purpu-
am nanciscantur colorem, quæ
rba sunt *B. D.D. Mœbii l. 1. epit.
it. medic. c. 11. p. 53.*

in coctione & sanguificatione.

Eis-

Venenorum origo.

Eiſdem volatilibus ſalibus v
nena in quamplurimis venena
animalibus, fortaſſis etiam ab
pibus, veſpis &c. inducta punct
ne ſymptomata deberi, ſuo lo
probabimus.

CAP. IV.
In plantis dari Sal volatile.

Sal metallorum magis fixum.

Um conceſſum ſit, abu
dare in regno animali p
diſſimùm Salium volatil
um proventum, metallorum ver
& mineralium illis affinium pl
rumque Sal magis fixum ſit, (qu
de ſpecialiter alibi tractabimu
unde difficilis Tincturarum par
tio, videndum de vegetabili r
gno, num & illinc ſalia volatilia i
medicum uſum peti poſſint.

Nu

Nullum dubium eſt de antiſcor-icis plerisque. Ita *cochlearia*, *m*, *naſturtium omne*, *piperitis*, *anus ruſticanus*, *ſedum minus* od ſi per ſe deſtilletur, miro nil niſi aquam inſipidam præ-) *& alia* eo potiſſimum nomi-magnæ famæ & præconii exi-nata ſunt, quod ſal volatile in reſideat, ſpecificum in hercu-morbis, ſcorbuto, affectu hy-thondriaco, obſtructionibus creatis & meſenterii &c. adeò naturæ benignæ matris nutu potiſſimum provenire à qui-dam putata ſint, ubi ſcorbu-m miaſma quaſi endemium & naculum malum eſt.

Sal volatile plantarum antiſcorbuticarum.

Et adeò quidem increbuit ho-n ſalis volatilis exiſtimatio, ut ditum ſit, expreſſum cochleariæ cum & recenſitorum reliquo-, ſi per breve ſolùm temporis ſpati-

an expreſſo ſucco tam citò avolet.

ſpatium ſteterit, amittere ſta volatilitatem ſuam, de quo eq dem pace eorum, quibus recep ſima placet ſententia, dubit hîc allubeſcit. Et ob eandem tionem receptum eſt magis vert axioma, quod plantæ hæ antiſc buticæ non præſcribantur benè formâ decocti vel extracti, q vis h. m. avolet; vel ſi decoct adeò placeat, illam inſtituenda eſſe in vaſe duplici, & quidem ig leniori.

dubitatur.

In earum adbibitione cautela.

His extra dubium poſitis, qu in herbis antiſcorbuticis dictis r periatur Sal quoddam volatil plantæ quoque cephalicæ in n merum volatilitate gaudentiu adſcriptæ & receptæ fuerunt, *majorana*, *roſmarinus*, *ſalvia*, *ru* atque ſimiles. Ac horum vola lia ſalia ſimplicium totam craſ

Abundant ſale volatili & plantæ cephalicæ.

con

ontinere afferit philofophus per
nem *Helmontius*.

Audeo afferere, duplex Sal vo- *Divifio Sal.*
tile effe in plantis, *aliud patens*, *volatilis*
u manifeftum, *aliud latens* feu *herbarum.*
cultum. In dictis cephalicis &
tifcorbuticis plantis detegitur
l volatile odore & fapore acri,
btili, & penetrante.

Quis verò neget in medii qua- *An in medii*
generis herbis, ut rofis, liliis, *generis her-*
rdio, abfinthio, aliisque idem *bis quoque*
periri & dari, licet, ut apparet, *detur.*
inori quantitate?

Aft de plantis planè infipidis, *An in pla-*
l frigidis, gramine, papavere, *nè infipidis*
ctucâ, endiviâ, acetosâ &c. ne- *vel frigidis,*
o hactenus, qui vel maximè de
oximè delibatis & recenfitis
ud conceffertit, hoc facilè dixe-
, ita præfertim, ut demonftra-
illud poffit, & juxtà vulgatum
ud, in quæ quid non refolvitur,

ex iis non conſtat, cum defecerit in eo hucusque artificium analyticum chimicum, illud tenebris involutum manſit.

Probatur 1. Inductione ab alimento animalium.

Verùm enim verò, cum quis cogitat & perpendit, cervum ſal præbere copioſiſſimum volatile qui tamen, ut alia bruta animantia, (omnia nihilominus ſale volatili referta) gramine ſolùm veſcitur, herbisque quæ nunquam tam felix chimicus potuit in ſal volatile redigere, quàm ſtomachus cervinus: Viperas item vel ex autopſiâ noſtrâ, ali gramine, licet ſæpius, itidem experientiâ noſtrâ oculari, mures deglutiant integros; lumbricos ve terrâ ipsâ paſci; formicas rodere arbores, granaque in futurum alimentum congerere, & ligna; cantharides folia arborum depaſcere; imò in nobis ipſis

ſis quotidiè ex inſipidis & non lſis manifeſta confici ſalia, lege igeſtionis humanæ, ſubit ani-num diſcurſus, annon etiam ex lis Sal volatile realiter elici poſ-t?

Neque enim cogitatione ap-rehendi poteſt, tam multiplica-vum eſſe calorem animalium, el inſiti & innati Salis volatilis ermentum, ut tam copioſè dif-indi, dilatari, extendi, & ex erbis etiam, quæ nihil tale in ſe ontineant, parari, & quidem in opiâ poſſit.

Conceſſum fuit hactenus chi-nicis, ipſos ex frigidis etiam plan-s ſpiritus elicere poſſe ardentes confortantes: cur non etiam ato hoc ex iiſdem Sal volatile rodire poſſit, cum ſpiritus arden-es de Sale volatili participare ſit n confeſſo? *2. à Simili.*

Fumum accenſarum herbarum & lignorum oculos mordicare admodum, nemo eſt qui neſciat ; jam verò mordicatio hæc aliunde non provenit, quàm à Sale volatili, quod cum aqua evolat, & illud ipſum eſt, quod oculos, utpote delicatioris ſenſus, ferit. Hoc ὀφθαλμοφανῶς etiam eluceſcit ex fuligine, à fumo per ſucceſſivum in auras abitum parietibus furnorum appoſitâ. Hæc enim, ex ligno præſertim quercino, (quercus enim Sale volatili copioſius, ut, in animalium genere cervus, pollet, hinc quod ſalia volatilia rebus durationem præprimis conferant, annoſa quercus, longævus cervus ob ætatem dicuntur) igni ſubjecta Sal volatile præbet copioſum, vel in agone exiſtentibus pro cordiali ſummo & refe-

3. Exemplo fumi & fuliginis, quæ ſale volatili eſt referta,

..fectivo commendatum, indi-
..io evidenti, latitasse hoc prius
.. lignis. Quod verò non ex *Licet ex combustione plantarum non ita accrescat.*
..lantis combustis omnibus, simi-
..s fuligo accrescat fornaci, for-
..n subtiliori adnumerandum est
..olatilitati, quæ ab acidis ligno-
..um spiritibus magis ligatur, li-
..et nec illud ex toto conceda-
..mus.

.. Ex vitis fructu, uvis, para- *4. Exemplo vitis, seu vini,*
..um vinum, Sale volatili insigne
..sse, præter alia vel inde sole me-
..diano clarius patet, quod, ut
..uprà jam diximus, ex fecibus *etiam quoad feces.*
..ini solùm siccatis, fortassis etiam
..x fecibus cerevisiæ, l. a. possit
..al volatile nobilissimum produci,
..um tamen nec vitis ipsius folia,
..ec uvæ ullum habeant saporem
..olatilem.

.. Virere arva & prata ridere *5. à colore plantarum.*
..neunte vere, ubi à benigno solis

calore evocantur Salia, eadem que rorem tanquam Sal centrale mundi imbibunt, & per totam ferè æſtatem, oculi nunquam virore & dulcedine iſtâ ſaturandi teſtantur. Jam verò Sal colorum eſſe principium, ex ipſo Paracelſo, *tract. de peſtilent. tit. de cabalâ*, & aliis locis pluribus conſtare poteſt. De quo videatur prolixè *Simon Pauli. quadripart. Botan. claſſe tertiâ ſub helio tropio* ubi inprimis *p. 334.* ex *Paracelſo* confirmat ⊖ & ☿ium, non 🜍, colores efficere. Et experientia tinctorum id cuivis neganti demonſtrare ſufficit, cui alia poſſent accenſeri, niſi brevitati jam ſtuderemus. Ita ſi Tincturæ violarum guttas aliquot Spiritus C. C. vel ⊖lis ✱ci inſtilles, color confeſtim mutatur ex purpure

Unde colores producantur, & immutentur.

urpureo in viridem, ut tacea-
ius alias mutationes, quæ pro
iverſis inſtillatis liquoribus di-
erſimodè viſum & mentem de-
ectant.

Hinc eſt, quod Sal volatile bal-
imum quaſi & vitam plantarum
onſtituit, non minus ac in a-
imantium genere vitalium a-
tionum genuinum & verum
ræcipuumque eſt inſtrumen-
um.

In Sale ſolat. eſt vita plantarum.

Panis, è vegetabilium gene-
e confectus, ſimul ac famelico
ffertur ventriculo, famem ex-
emplò abigit, ſpiritus labantes
eficit, vires refocillat, ante-
uam vel chylus vel ſanguis exin-
e poſſit perfici. Quin ipſi fur-
o piſtoris pro coctione adhuc
oncreditus, ſpiritum de ſe ex-
alat analepticum, & non infimi

6. Exemplo panis;

Ejus ſpiritus analepticus.

ad ventriculi & pulmonum affe
ctus ordinis.

Cur ingesto cibo fames statim sedetur. Eadem ratio est in brutis; vi
ingesto gramine bos egenum &
urgentem satiat appetitum, quo
sanè non videtur aliunde proce
dere, quàm quia statim salia vo
latilia in tria ista receptacula, ner
vos, venas & arterias sese vi
brant, & ocyus corpori indigen
ti succurrunt, quàm balsamicum
melius adhuc digerendum & co
quendum, nutrimentum. Qua
omnia latius deduceremus, nisi
nos prodromum scribere speci
men recordaremur.

7. Crystalli ex cydoniis, opio & benzoe probant Sal Volatile. Ex cydoniis, opio & benzoe
cryſtallos elegantes aliquoties
nobis Vulcanus obtulit, mani
festo indicio, illos Salino &
mercuriali deberi principio, & li
cet primo obtutu nihil minus in
esse quàm salinum talismodi ap
pareat

areat, ipſi tamen experientiæ ubſcribendum. De hâc latius gitur in *opiologiâ noſtrâ curiosâ*, ropediem edendâ.

8. Ab experientiâ, quâ innotuit Sal Volatile.

Omne reliqvum dubium diſſolvit, & argumentis omnibus in contrarium ſufficiens eſt dicta um experientia, quâ innotuit obis ex certâ quâdam herbâ Sal olatile ⁎cale elegantiſſimum, ne ullâ additione ſuſpectâ, quæ el micam de ſale participaſſet, quod magis eſt, ſine igne prouctum. Quâ inducti, licet difcile ſit à particulari ad univerſle argumentari, audemus nilominus aſſerere, eodem moo poſſe, ſi non ex omnibus, mults tamen, aliis plantis idem erfici & ad oculum demontari.

Cujus

De modo procedendi in ſpe-

processus promittitur.

cimine altero, sive Experimen-
to ipso, sine ullo fuco aut dol-
differemus apertè, latè, & can-
didè.

CAP. V.

Modi eliciendi Sal volatile ex plantis.

Prolectio Sal. volat.

DAri in plantis omnibu-
Sal volatile, facilè qui-
credat, sed ut demon-
stretur, & in apricum sistatur vo-
latile hoc & fugitivum, hoc opu-
hic labor est.

1. Cum Spiritu Vini aquosiori.

Communiter plantæ antiscor-
buticæ cum Spiritu Vini aquo-
siori (in aquis quippe lubente-
solvuntur Salia) destillantur, u-
is in se absorbeat, quicquid vo-
latile in plantâ hæsit, relictis i-
vasis fundo foliis inodoris, & sa-
pore pristino omni penitùs exu-
ti-

is. Hic quidem modus percommodus est, odoremque herbæ in piritum derivat, indicio & virutes esse communicatas, sed al volatile hoc nihilominus suo nodo latens est, neque acidis istillatis spiritibus effervescit, eque in alembico spiculiformes xhibet particulas.

Cur hunc adsumant chimici.

Aquosiorem verò spiritum vii requirunt chimici, cum ob ictam jam suprà causam, tum uia Spiritus Vini rectificatus sa- a, ex ipsorum hypothesi, non lvit, unde in præparatione esntiæ ♁ij ex croco metallorum on elutriato, Tincturâ item Sa- ♄ri, aliorumque similium bent recipere similem non de hlegmatum Spirit. Vini, ut l eò melius solvatur, juxta ild: *ἀεὶ τὸ ὅμοιον ὂν ὅμοιον παικαλεῖ, simile semper gaudet simili.*

An conveniat in essentiis Saturnis extrahendis.

C 6

mili. Notandum autem eſt, ac-
cedente dig ſtione felicius lon-
gè rem ſuccedere & optatius
cum Spiritu Vini rectificatiſſi-
mo, omnique aqueo phlegmate
ſtudiosè orbato. Rationem jam
adducere nolumus, ſolùm ad
experientiæ Lydium lapidem
provocantes, quâ conſultâ ex-
emplò videre licet Sal phlegma-
te ſolutum ſeceſſum à ſpiritu re-
liquo facere. Contra ea ex Tin-
cturâ ♀ri cum optimè rectifi-
cato Spiritu Vini paratâ, hoc
iterum ad tertias circiter abſtra-
cto, & reſiduo ad cryſtalliſan-
dum commodè locato, cryſtalli
Salis ♀ri egregiæ utilitatis &
ſplendoris conſurgunt. Sed ad
rem.

Cryſtalli Salis Tartari.

2. Modo Glauberiano.

Glauberianus modus hactenus
uſitatior fuit in nominandis ve-
getabilium volatilibus Salibus
ubi

i combuſtione herbarum, in
no peculiari per retortam in-
tutâ, (vid. *D.D. Rolfincius l. 5.
im. in art. form. redact. ſ.1.cap.1.
g. 281.*) cum ſpiritu & oleo reci-
entia vaſa intrant, rectificatio-
poſtmodum ſeparanda & re-
nenda. Sed violenta ea ni-
s videtur, in plantis recenti-
s præſertim, mixtorum profu-
tio, & verum quidem eſt, ob
mbuſtionem Sal volatile de-
llando abire & poſſe ex parte in
cipulum meare, ſed nullum
bium eſt, deſtrui hoc modo
olenter totum mixtum, &, tàm
nero plantarum corpore, con-
ſionem potius fieri quàm reſo-
tionem.

Eodem modo ex lignis liquor *3. Et huic ſimili,*
latilis acquiri poteſt, ſi fumus
âs evaneſcens, relictis ſo-
mmodò ad furni parietes in

C 7 fuli-

fuligine veſtigiis, per debitum [in-]ſtrumentum excipiatur in gran[de] receptaculum.

4. Cum acidis figentibus, *Nonnulli*, ut Sal illud vo[la-]tile demonſtrare queant, cu[m] nôrint, acida figere volatil[ia,] affuſo v. g. *naſturtio aquati[co]* ~u Salis rectificato, illudq[ue] igni concredentes, Sal volati[le] expectant, quod iterum in ~ Salis ſolvunt, & pro ſpiritu ap[e-]ritivo hypochondriaco ſingula[re] habent.

5. Cum fermento panificum, *Alii*, cum fermentationem ſci[-]ant eſſe clavem veram, additi[o-] fermenti vulgar's panificum par[-]te, idem v. g. *náſturtium*, ſim[ul] ſpirituoſis aliis commixtis deſtil[-]lationi commitunt, ut eliciant ſpi[-]ritum Sale volatili inebriatum, ſe[d] nec hoc pacto damnatur voto ar[-]tifex.

No-

Notum eſt & præſuppoſitum *6. Cum alcalibus.*
rtum, propelli ab alcalibus fi-
s ſalia volatilia, hinc quæſtio o-
ur, annon illis in conſortium
iſcitis, v g. cineribus, Sale Sar-
entorum, vel cujusvis herbæ al-
li proprio ſcopus præfixus poſ-
adquiri? quod itidem vix con-
iſſerim.

Vel an calx viva, ceu illa quo- *7. Cum calce vivâ.*
ae de Sale participat, propel-
re Sal volatile herbarum etiam
ſſit, veluti urinæ additum ſta-
m illud prodit, curioſum eſt,
e quo in poſterum diſcurremus
tius.

Adeſſe verò in calce vivâ Sal *Dari in calce vivâ Sal fixum.*
uoddam fixum, patet, quia 1.
olatilia propellit, per jam dicta
e urinâ, quod itidem præſtat
Sale ✱co. 2. extrahit ſul-
hura, non ſolùm commune,
o lacte ♎is, dehinc cum acidis
præ-

præcipitando, sed etiam antimon 3. cum acidis commixta ~u urinosum efficit, ut cum ~ ⊕li philosophico, vel ~u S lis communi, aut etiam cum al mine, quo de vid. *Dn. Ludov. Differt. pharmaceut.* 1. *pag.* 4 4. aqua superfusa fit acris. gangrænam tollit. 6. in ery pelate conducit, præsertim, si trobivis se adsociet quid scorb tici. 7. oleo superfuso non str pit; &c.

8. Ex Salibus fixis. Quomodo è salibus fixis vo latile possit fieri, exemplo Sal ♀ri tractatu peculiari elegan tissimè & profundissimè disserit dem sæpius laudatus *Dn. Ludo vici.*

9. Modus Helmontianus primus, *Modus Helmontianus* est cele berrimus, quem exemplo Sal cinamomi volatilis demonstrat.

Quan

ando, *ait*, oleum cinamomi
Sali alkali miſcetur, absque
ni aquâ, trium menſium ar-
ciosâ occultâque circulatione
um in Salem volatilem com-
tatum eſt, quod verè eſſenti-
ſui ſimplicis in nobis expri-
, & uſque in prima noſtri
ſtitutiva ſeſe ingerit. *l. de*
pp. chim. §. 84. Sed hic li-
certò procedat, particularis
en ſolùm eſt, & pretioſior.
que enim ex omnibus plantis
deſtillari, præſertim in co-
, poſſunt, nec Sal æquè al-
promiſcuè parari, cùm plan-
queæ parcius illud præbeant,

enit hîc in mentem *alius Hel-* *Secundus.*
tianus modus, *Tractatu*, *aura*
lis, *inſcripto*, aliquo modo
geſtus, ubi dicit, quod ℔j
æ vitæ combibita in ſale Tar-
tari

tari ficcato, vix fiat semuncia
lis, cœterum totum corpus fiat
aqua elementalis, ut prius erat
Hujus possibilitatem *Glaserus* [illegible]
traitte de la chimie, cap. 20. p. 3
experientiâ sua stabilit & con[illegible]
mat, qui mediantibus spiritib[illegible]
acidis sæpius Spiritum Vini in [illegible]
volatile reduxit, modo seque[illegible]
ti, quem, quia non omnium te[illegible]
tur autor manibus, è gallico [illegible]
latinum versum h. l. placet desc[illegible]
bere. Consistit verò breviter [illegible]
eo, ut libra una spiritus ⊕[illegible]
benè rectificati indatur in vitru[illegible]
amplius longo collo præditu[illegible]
huic guttatim per vices instill[illegible]
tur Spiritus Vini ♀rifatus, hi[illegible]
apponatur statim alembicus co[illegible]
cus vel aliud vitrum, quod cu[illegible]
collo alterius convenit, benè cla[illegible]
sis juncturis, idque tamdiu [illegible]
petendum per integrum diem[illegible]
done[illegible]

nec nulla ſentiatur amplius pu-
& activitas. Hoc modo ha-
ur liquor medius inter Spiri-
Vini & Spirit. ⊕, nec corro-
s ſc. nec inflammabilis. Qui
eſtilletur lento calore per A-
bicum, in fundo remanet Sal
um & volatile in paucâ quanti-
, ſaporis acido-acerbi, qui ad-
one Salis alcali facilè aſcendit
ublimatur.

Curioſus & ille proceſſus eſt, *10. Deſtillatione plantarum per ſe.*
aliqui ſpiritum ſeu aquam
onicæ per ſe deſtillant, contu-
plantam in cucurbitam vitre-
uſque ad ſuperficiem vaſis re-
ndo & igne ſubdito liquorem
atilem proliciendo.

ermentatione perire Salia vo- *An fermentatione pereant Salia volatilia.*
ia, ſolenne & commune eſt
tum in deſtillatione ſpiritu-
è vegetabilibus tali Sale re-
is, quod ſupra jam de ſuccis

eo-

eorundem tactum fuit. In c
trarium autem tot exempla p
ſtant, ut pauca hîc loci affe
ſufficiat. Obſtat nempe
mentatio illa communiſſima
muſto. Inde enim tantum ab
ut pereant ſpiritus volatiles,
potius in apricum prodeant,
conſpicui fiant, quorum an
nil tale aderat. Sic urina hu
na, pro Sale volatili inde proc
cendo, communiter ab omnib
digeri jubetur & putrefieri, li
absque digeſtione hâc extemp
poſſit volatilitas proferri.

Fermentatio duplex. Fermentatio alia eſt *deſtruc*
va, quâ mixti forma penitus p
rit, & hæc ad putredinem tend
alia *excitativa*, quæ latentia
volvit, in conſpectum ſiſtit, &
junctis à ſe invicem vinculis
elementis nova producit corp
ra. Si per fermentationem ha
i

itutam abitum moliuntur volles salinæ partes, possunt etiam mentatione acquiri.

Statuimus ergò, fermentatioquâdam artificiali mediante, plantis si non omnibus, pluris saltim, ex aliis forsan magis, hus ex aliis generari posse il- ipsum Sal volatile, quo de neralis interim sufficiat hæc criptio, quod plantæ debeant tundi, digeri, & justo temre Sal volatile colligi. Plura m hâc vice, donec in plurias experimenti pateat veritas, licet.

11. Salia volatilia fiunt mediante fermentatione,

Salia ipsa plurimum ad fermendum faciunt, &, si modò natuductum sequaris, facilè seipsa ocant.

Semetipsa evocant.

Plantæ amaricantes, ut Sal fin copiosum per incineration de se præbent, ita & copiosum

Sal volat. ex amaris plantis.

ſum Sal volatile dare perſpicu eſt, cum illæ utplurimum merc riali ſimul abundent volatilita quod exemplo abſinthii mani ſtum eſt.

Activitas Salium volatilium.

Hoc modo cum calor plan rum & agendi energia maxima partem dependeat à Sale volati perſpicuum fieri poteſt, quàm lix futura ſit medicina, ſi ex il Sal volatile & quidem copioſ parare poſſumus.

Salia volatilia modò in ſeminibus excellunt,

Diſtingui poteſt inter planta Quædam Sal volatile magis *in minibus* gerunt, ut *hordeum*, *ſilig* *triticum*, *fructus leguminoſi*, *a ſum*, *carvum*, *ceraſa* &c. un eleganter dicuntur ſemina pla tarum nihil aliud eſſe, qu Sal congelatum, coctum & geſtum, & hæc cauſa eſt, qu vel leviſſimâ ebullitione in aq vis hæc ſeminifica pereat, q

a solvuntur in aquâ, quamvis
riora nonnulla, ut nuclei ce-
orum, per alvum egesta fru-
ficare posse & germinare sta-
ntur.

Aliæ *in herbâ & foliis* Sal vola- *Modò herbâ & foliis,*
e magis eminens possident, ut
hlearia, *nasturtium*, *draco e-*
lentus, *ranunculus aquaticus &c.*
uædam denique *in radicibus*, ut *Modò in radicibus.*
hanus rusticanus, *arum*, *acorus*,
:.

E primis & ultimis Sal vola- *An ex primis & ultimis elici possint?*
e quidem produci posse non
sperandum censemus, cum ex
minibus istis per fermentatio-
em spiritus vini frumentaceus
ctus &c. elici possit, & virtus
otior radicum istarum in usum
ahatur, utraque verò ad fer-
entandum apta nata sint. At-
men ex herbis ipsis & foliis po- *fiunt potissimum ex herbis ipsis*
ssimum Sal volatile fieri posse,
me-

mediante fermentatione peculi ri, experientiâ suprâ citatâ ind ẽi credimus; idque præprim tempore verno vel æstivo, cu plantæ adolescunt, & Sal vol tile, ut ita loquar, adhuc in he bâ est, non penitus digestu cum diffusius ibi sit, & facili manui artifici obsecundet, co tra ea in seminibus digestum ja est, ligatumque, & tunc temp ris plantæ ipsæ exarent, cum semina jam perfecta omnis qua vis pertransiit. Hinc, qui S volatile ex plantis parare suff nuerit, ex recentibus eadem f cere præsumat oportet. Sic enim ex putrefacto ligno nullu vel paucissimum per combu stionem & incinerationem elu tur Sal fixum; Parili ratione sponte suâ marcidis & decidu pla

Maximè Vere,

Et ex recentibus.

plantis & herbis extrahi Sal volatile nequit.

Cap. VI.
Usus Salium volatilium è plantis paratorum generalis.

Obsoleta ferè est *SECTA METHODICA*, cujus Patroni fuerunt *Themison*, *Soranus*, *Thessa'us Trallianus & alii*, qui in omnibus morbis nil nisi laxum, strictum & ex his mixtum attendebant. Statuebant enim morbum omnem consistere vel in astrictione, ut quando fluxiones naturales sunt suppressæ, qualia sunt vitia retentorum, ut alvi adstrictio, sup-

Secta methodica antiqua

D pressio

preſſio menſium, hæmorrhoidum, ſudoris, urinæ &c. vel in laxitate, ut ſymtomata excretorum diarrhœa, dyſenteria, hæmorrhagia & ſimilia, vel medio modo ſe habere, ut ophthalmia cum fluxione &c. unde tria conſurgunt ipſorum axiomata univerſalia:

Axiomata univerſalia,

1. Quicquid adſtrictum eſt, eſſe laxandum.

2. Omne quod p. n. laxum eſt, aſtringendum.

3. In medio caſu illi auxilium ferendum eſſe, quod magis urget, de

quibus videatur latius *Laurem-berg. in Portic. Æsculap. cap. 5. pag. 26.*

Liceat hoc applicare ad fixum, volatile & medium, & tota medicamentorum classis in diversum morborum genus arcta sub hâc divisione continetur. Ita medicamenta *CEPHALICA*, & ut magis res exemplo pateat, antepileptica sunt fixa, ut *corallia*, *Cinnabaris nativa* &, alia; vel *volatilia*, ut *plantæ cephalicæ odoratæ, ipsarumque olea*, ~ *CC. ol. succini*, *castoreum*, ~ *Salis* ✳*ci volatilis* &c. vel *media*, ut *cranium humanum*, *CC. philosophicè præparatum, succinum in substantiâ*, *ungula alcis*, *pæonia*.

Applicata ad fixum, volatile & medium.

Exemplo cephalicorum.

In *CORDIALIBUS* inter *FIXA* recensentur *perlæ*, *co-*

Cordialium.

rallia, lapides quinque pretiosi, suc cus citri ; *VOLATILIA* : *mo schus, ol. citri, camphora* ; *MEDIA ambra, bezoar, mixtura simple* &c.

Stomachicorum, Inter *STOMACHICA FIX* sunt : *lapides* ♋, *concha pr parata*, *creta*, *crystallus*, ~ ⊖ *Salis* ; *VOLATILIA* : ut a *romata*, & inde destillata *olea arum*, *balsamum de Peru* ; *ME DIA*, ut *pimpinella*, *ebur prap rat* : &c.

& aliorum. Et sic consequenter *in hyster cis*, *antiscorbuticis* & reliquis. Qu itaque noverit hæc pro morbo rum diversitate variare, & fixu volatili, volatile fixo debitè op ponere, næ ille felix morborum erit artifex & morborum causa juxtim & remedia appositè co gnoscet, præcipitationis doctr

nar

iam plenariè exhauriet, & accuratè ubique aget.

Nullus ferè datur morbus, qui non pro diversitate circumstantiarum à salium volatilium virtute sibi exoptet suppetias. Volatilia subtili suâ penetrantiâ porulos cerebri obstructos aperiunt, somnum lethargicum & apoplecticum stertorem excutiunt, nervis ceu portitoribus spirituum liberum meatum pro sensu & motu partium concedunt, cor, lipothymiâ & syncope dejectum, & motu vix perceptibili vibrans, erigunt, suffocationes hypochondriacas & hystericas tollunt, sanguinem attenuant, & multa alia commoda afferunt, quorum hîc vel meminisse solùm satis fuisset, cum totum hæc sibi poscerent tractatum.

Usus volatilium salium in morbis variis.

Penetrant totum corpus,

Quanti jam æstimanda runt Salia volatilia herbarum t seculis desiderata? Eunt hæc penitiorem culinam viscerum, corem absorbent, quæ penitio recessu pertinacius occultiusqu restitant, remoras tollunt, & qui quid boni à simplicibus seu m xtis, ex quibus parantur, desid ratur, illud omne largo explebun modio.

Heroicum sunt præsidium,

Differt curatio morborum ὐ γὰρ πᾶσαι, ὔτε ὅμοιαι, ὔτ ὁμοίως διαπεράττονται, ἀλλὰ κ τὴν αὐτῆς δύναμιν ἑκάστη. No *enim omnes aut similes sunt, au similiter pertractantur, verum s cundum vim propriam singuli.* Qu πολυχειρίαν requirunt, ab heroi cis volatilium Salium præsidii levamen poscunt. Febrium co hors & morborum herculeorum

catev

caterva his terga dare & cedere coguntur, ſubſiſtere neſcia.

Sanguinem depurant, Ut ſpiritus Salis ♀ri in vinum feculentum inſtillatus omnes feces ad fundum detrudit, vinumque ſincerum reddit; ita & in corpore noſtro exturbantur à volatilitate hâc ſubtiliſſimâ impuræ è ſanguine feces, fibræ in ordinem rediguntur, grumi diſcutiuntur &c.

Unde Archimiatris mire commendantur. Hinc ſapientum eſt conſilium, ſi eò pertingere nequeamus, ut liquorem alkaheſt, & medicinam univerſalem acquiramus & comparemus, ſaltem diſcamus reddere Sal ♀ri volatile. Quouſque jam provehemur, ſi ex tam ſpecioſis omnis generis plantis Sal proferamus volatile, non minus realiter, quàm Sal Tartari volatile exiſtens, coagulo, conſiſten-

fiſtentiâ ſimile, viribus nobiliſſimum?

Uſus inferiores. Uſus inferiores præſtat ſicco hoc loco præterire pede; non enim dubitamus & ad mechanicas artes inde redundare poſſe ſuum commodum.

CAPUT VII.
De
Poris Salium volatilium.

Doctrina pororum nobiliſſima. CUm Pororum doctrina ſit & ſubtilis admodum & utiliſſima, hodiè à viris celeberrimis, *Carteſio, D. D. Eraſmo Bartholino* & *Nobiliſſimo D. D. Schenckio* in lucem protracta & novis experimentis nobilitata; è re viſum fuit & de poris Salium volatilium breviter diſpicere.

cere. Ita enim & Veteres ex *Empedoclis* doctrinâ ἀποῤῥοὰς seu *effluvia* rerum necessariò poros requirere scripserunt, εἰς οὓς καὶ δι' ὧν αἱ ἀποῤῥοαὶ πορεύονται καὶ τῶν ἀποῤῥοῶν τὰς μὲν ἁρμόττειν ἐνίοις τῶν πόρων, τὰς δὲ ἐλάττους ἢ μείζους εἶναι. *In quos & per quos effluvia hujusmodi emanant; ex effluviis autem quædam poris quibusdam congruere, quædam minora vel majora esse.* Vide *Platonem in Menone p. 14.*

Jam à veteribus

Cui suffragatur *Plinius l. 22. Histor. natural. cap. 24.* Est & ratio subtilitatis immensæ, *inquiens*, à *Platone* descendens: Corpusculis rerum lævibus, scabris, angulosis, rotundis, magis aut minus ad aliorum naturam accedentibus: ideò non eadem omnibus amara aut dulcia esse. Unde patet, quantum figurarum doctri-

Tradita & commendata.

na, ab ipſo medicinæ parente *Hippocrate* tantopere celebrata innitatur his ipſis mixtorum poris.

Pori Salium volatilium ſunt acuti,

Quoad Salia verò volatilia, ſi quatenus è mixtis *producta & ſeparata*, conſiderentur, poros e nacta ſunt *acutos*, hinc linguam feriunt, & nares, hinc obtuſis his ſpiculis cum oleo facillimè nectuntur &c. Deinde *Subtiles*, unde facillimè penetrant, & in corpus aſſumpta celerrimè laborantibus viſceribus vitalibus ferunt ſuppetias, & vel è ſtomacho nondum egreſſa in ſanguineam maſſam vibrant effectus.

Subtiles,

Licet nondum ſeparata ſæpe occultentur,

Quatenus verò adhuc *in mixto ſunt* & *ut componentia* in conſiderationem trahuntur, ſubtilitas quidem hæc & acuties pororum per effluvia convenientia, vel potius hæc per illos ſeſe exſerunt, ſed

ſed ſub mixturâ reliquorum principiorum modò magis, modò minus, quin ſæpe ita occultantur, ut ad ſenſum tum ſaporis, tum odoris nulla illorum detegi poſſit præſentia, exemplo *oſſium, cornuum, craniorum animalium*, quo de paulò poſt plura.

Poroſa eſſe Salia volatilia patet exinde, quia aerem facilius admittunt, & ab eo reſolvuntur, unde in auras promptiſſimè evolant, & ſi eadem non fixata adſervare animus ſit, id omne in aeris admittendi prohibitione curatiſſimâ conſiſtit. Facillimè quoque patent pori eorum aquæ, & ſpiritibus, oleiſque. Ita ſpiritus C. C. omnem ſuam vim mutuatur à Sale volatili, cujus ſi quantitatem ſufficientem ſolverit & quaſi imbiberit, reliquum in fundo vitri cryſtalliſatur.

Aerem facilè admittunt.

Parent aquæ, ſpiritibus, oleis,

Salia volatilia sunt porosissima. Quin inter omnia principia reliqua sunt porosissima. Porositas enim hæc Salium volatilium necessaria erat pro facili cum reliquis principiis nexu. Cum enim instar mercurii omnibus sese misceant, poris tanquam instrumento uti voluit natura, qui efficerent, ut subire se invicem & coadunire possint.

Unde colorum diversitas. A pororum hâc dispositione pendet & colorum diversitas & variatio, quo de suprà egimus, & tàm frequens id est experimentum apud Tinctores, ut ejus rei exempla ubivis occurrant. Iisdem varietas Tincturarum chimicarum debetur, id quod vel in suprà jam tactâ *Tincturâ violarum* est notissimum, quod pro affusione diversorum liquorum summè illius varient colores. Ita ex ♂te, prout hoc vel alio modo dis-

lisponuntur pori, Tinctura con-
ieri possunt, rubræ, flavæ seu
roceæ & nigræ. In usu nobis
st *Tinctura ♂tis absinthiaca* ele-
antissima, quæ fit, si essentiæ ab-
inthii compositæ paucissimæ in-
tillentur guttæ, de liquore quo-
lam ♂tiali, ubi in momento
onsurgit nigricantissima Tinctu-
a, quam describimus in *diatri-
e nostrâ de Sale ✱co*, própediem
dendâ.

Tinctura Martis absinthiaca.

Iisdem poris accepta refertur
acilis vel difficilis volatilium sa-
ium è mixtis prolectio, aliorum-
que principiorum in Sal volatile
ommutatio. Si viscido pori hi-
quodam detineantur, vel oleoso
occludantur vinculo, diutissimè
lurat, manetque in corporibus,
inde ossa animalium, crania,
ornua, ungulæ diutissimè illud

Pori Sal. Volat. variant suam è mixtis productionem.

adservant, & ex cranio humar etiam in cœmiterio reperto n vimus epilepticos non rarò aux lium sibi quæsivisse, ut & ex e dem Sal volatile adhuc destilla potest, vid. *Quercet. Tetrad. ca affect. cap. 27. p. 329.*

Prout variant mixta. E contrario, ubi rarioris con pagis & texturæ, liceat nobis i loqui, sunt mixta, eò promptiu abitum moliuntur Salia volatili unde flores & plantæ odorifer fluxæ sunt & diu non durant, i respectu ad illas, quæ odore nisi cum liquore balsamico, ca rent.

Conveniunt cum poris cerebri, Convenientiam habent por Salium herbarum volatilium præ cipuè cum poris cerebri, cordis & sanguinis. Hinc, ipso *Plutar cho* teste, ἐνίων ἀνθῶν ὀσμαῖς ἀνα σκιδναμέναις περὶ τὸν ἐγκέφαλοι οἱ πόροι τῶν αἰσθητηρίων ἐκκα-θαί-

θάλεϛνται, quorundam florum odoribus sursum dissipatis ad cerebrum, fit, ut pori instrumentorum sentiendi expurgentur, & humores incidantur, sensim absque vehementi ictu aut agitatione discussi, simulq; cerebrum naturâ frigidum refocilletur. l. 1. sympos. p. m. 647.

Hinc in virium defectu volatilia tam citò Cordi laboranti subveniunt, & ut odores quasi immediatum contactum cum spiritibus vitalibus habent, coagulationem fibrarum sanguinis, adeoque grumescentiam impediunt, in lipothymiâ, syncope & palpitatione cordis non minimi usûs, in pulsus etiam intermittentiâ sæpius à nobis feliciter adhibita. *Cordis,*

Hinc etiam ubi concentrato fixoque leviter sanguine (quod *Hippocrates* ἀπόληψιν τῶν φλεϐῶν *& sanguinis:*

no-

nominavit) veluti in dictâ mod lipothymiâ, febrium insultu, cachexiâ, scorbuto, febri albâ virginum &c. contingit; videas illicò totum corpus frigescere & torpere, & pallore livoreque perfusum languescere: evocato autem rursus & sibi restituto per volatilia sanguine, hui! quàm subitò omnia calent, denuò florent, vigent, splendentque! ut verba *Harvei Exerc. de Gen. animal. 50. pag. 193.* huc applicemus.

Item poris nervorum,

Conveniunt eadem præcipuè poris nervorum, hinc spiritus volatiles & Salia, ✱ci, *C. C. viperarum*, quibus jam *herbarum* quoque addimus, volatilia, in paralysi & apoplexiâ unicè prosunt.

& totius corporis.

Imò cum poris ipsis corporis hu-

humani mirè consentiunt pori salium volatilium, quorum sordes abstergunt, insensibilem transpirationem juvant, & paregoricum dolentibus partibus adferunt solatium, &c.

Unde hic pendeat pororum situs. Unde autem nactæ sint hanc configurationem particulæ volatiles, & cui debeatur ulterius hic pororum situs & collocatio, placet cum *Rolando Sturmio febrif. Cort. Peruv. part. 2. pag. 79.* (ubi accuratiora plura huc spectantia reperire licet) ad causam primam sive summum motorem jam recurrere, quàm ulteriori discursu ea pertractare.

Igneus est ollis vigor, & cœlestis origo.

CAP.

CAP. VIII.

Salia volatilia cum Mercurio comparat.

Mercurius Mirabilis ubique eſt Mercurius. Verus hic eſt Proteus & Vertumnus variâ ſpecie ludens.

eſt triplex: Triplex datur mercurius: 1. *mineralis*. 2. *cœleſtis*. 3. *chimicus*. Admiranda ſingulorum eſt natura. *Mineralis*, *qui variè ludit*, *Mineralis* contrectari amat; ſin contrectetur, cedit; modò ſub ſpecie fumi per ignem evolat, modò, igne variè tractatus, album, rubrum, flavum, nigrum & plures colores induit. Cum fixus putatur & mortificatus, vitam reſumit ceu phœnix novus ex cineribus, & novo nitore

tore currit; cum destructus videtur, latet, & multiplici facie, figurâ, pondere, aliisque accidentibus chimicis imponit. Nunc arbusta fingit, nunc spiculis apparet horridus, nunc purpuram simulat, nunc prata.

Cœlestis viribus variat. Penultimus in Planetarum ordine cœlestis mercurius, itidem mirabili variat vultu. Cum beneficis, ♃e & ♀e, junctus, bonus habetur ab Astrologis, cum maleficis ♄no & ♂te, malus; quibus enim jungitur, illorum induit naturam, calorem, frigus, humiditatem, siccitatem coefficit, prout cum hoc vel illo communicat socio, facitque, si statuenda est astrorum in mores & morbos vis non minima, vertumnos, ardeliones, inconstantes omnium horarum homines.

Chi-

Chimicus ex horum similitudine dictus

Chimici conſiderantes macrocoſmum cum microcoſmo cum viderent præter inſipidam aquam terram, ſalem, ſulphur, dari in mixtis adhuc aliud principium quod de horum omnium qualitatibus participaret, nullas verò tam peculiares, proprias ſolitarias & diſtinctas, ut reliquæ, haberet affectiones, illi nomen dedere Mercurii. Attributa illi ſunt levitas, ſubtilitas, penetrantia; vegetat & creſcere facit mixta, vitam & motum dat, in perpetuâ interim actione & motu exiſtens, unde ligatur quaſi à fixioribus reliquis.

Ejus affectiones

Vix exprimi queunt.

Imò deficiunt illis termini proprii, pro exprimendâ ipſius naturâ genuinâ, unde, quod ſit Mercurius, clarum eſſe, quid verò ſit, obſcurum aſſerunt. Quibus motus *Sennertus Conſenſ. & diſ-*

liſſenſu cap. 11. pag. 184. Quid illud ſit, *ſcribit*, quod Chimici unanimi ferè conſenſu pro tertio principio ponunt, & Mercurii nomine exprimunt, malo dicere: *non liquet*, & meam ſeu ignorantiam ſeu dubitationem ingenuè confiteri, quàm pro demonſtrationibus & ſolidâ veritate ea venditare, quæ dubitationibus non carere ipſe ſcio.

Hinc alii ſpiritus nomine ipſum indigitarunt, & liquores ſpirituoſos è plantis eductos pro ipſarum Mercurio habuerunt.

An ſpiritus plantarum ſint Mercurius, dubitatur,

Jam verò ipſo chimicorum primicerio, *Paracelſo*, teſte: quicquid ardet, ſulphur eſt, *tom. III. de morb. metallar. c. 3.* Ergò cum ſpiritus hi ſint inflammabiles, & in totum deflagrare apti nati, cuivis dijudicandum relinquimus, an

an cum sulphuris, an verò Mercurii naturâ plus habeant commune, cum τὸ φλογιστὸν proprium sit sulphuris, non Mercurii, &, *Sennerti* verbis, sulphur non semper in formâ oleosâ & pingui apparet, sed sæpe etiam in spirituosâ, ut in spiritu vini videre est. *l.c.p. 183.* Quo nomine non adeò inconcinnè accuratioribus sub nomine oleorum veniunt.

Possunt in Sal. Volat. mutari.

Accedit, quod spiritus ejusmodi ardentes in Sal volatile possunt mutari, quod præter alios secretiores modos cum Salibus volatilibus, si rem rectè aggrediaris, efficitur. Ita spiritus urinæ si misceatur cum spiritu vini dephlegmato, in momento spiritum vini in offam albam, mirè tamen fugacem & subtilem coagulat, annotante *Helmontio c. 3. de lithias. t. 5.* Et idem jam annotave-

rat

Sennertus laudatus *l. c. p. 166.* gemina sunt, quæ eam in rem ibit *B. Mœbius*, *Epit. inst. l. c.* g. 53. & *illustris Boylæus Tentam.* *ysiol. pag. 80.*

Mercurii descriptiones aliæ.

Nec animum exsaturant, quod, eganter licet, nonnulli scribunt, per Mercurium intelligi midum primigenium, ac spiritum, seu partem spiritalem, quæ nquam sine liquore seu vehilo suo esse potest; per 🜍, calidum innatum, per ⊖, siccum dicale, seu corpus, quod ba-, cui reliqua duo superstruta.

1.

Multò minus assentiri illis posmus, qui Mercurium spiritum lum αἰθερώδη, & ἐσίαν ἀνάλογον ῦ τῶν ἄςρων ςοιχείῳ dicunt, uippe elementata cum purissimis illis corporibus cœlestibus nil abent commune, sed interitui

2.

sunt

ſunt obnoxia, quod circa nat
ram calidi innati prolixius ded
xêre & ſufficienter recentior
philoſophi & medici.

Mercurius nil aliud eſt, quam Sal volat.

Audemus exercitii gratiâ d
fendere, verum herbarum &
nimalium Mercurium (de min
ralibus & metallis hîc locus n
eſt diſputandi, quod ſuo tempo
fiet quoque) nihil aliud eſſe quà
Sal volatile. Hoc facilè perſu
ſum ſibi habebunt illi, qui utriu
que hujus naturam penitius i
troſpiciunt.

Locus Paracelſi.

Paracelſi hâc de re ſententia e
tat *libro 1. paramir. cap. 2.* ubi v
latilitate Mercurium definit, i
enim, quod in ligno effumat
Mercurium eſſe, *aſſerit.* Quo
inquit, ardet, Sulphur eſt, quo
fumat, Mercurius eſt, quod reli
quitur cinereum, Sal eſt. Sulph
ſolum ardet: mercurius ſolu
fi

umat ; in cinerem quod vertitur, olum sal eſt.

Quercetanus de rerum ſignat. externa. mercurium Salem rerum omnium volatilem admixtum habere, & cum ſulphure præcipuè colorum eſſe autorem, concedit, ut at *defenſione contra anonymum* aliter paulò eundem definire videatur.

Quercetani,

Neque, ſi autoritatibus certare vellemus, deeſſent plures, quas tamen huc trahere nobis mens non eſt, qui potius re ipsâ id eruere & demonſtrare ſatagimus.

& aliorum.

Sal volatile eſt illud, quod de omnibus chimicorum principiorum qualitatibus participat. Facit hoc ad ſaporem rerum, ad odorem, ad colorem & inflammabilitatem, quod ultimum vel unico exemplo patet Nitri & ⊖lis ci in vicem mixtorum & calci-

Sal volat. de omnibus reliquis principiis participat;

 nato-

natorum, quo de in *Ephemeridibu* *Germanorum Anni IIdi obſ.197.* egi mus,latius de eo acturi in citatâ *dia tribe curiosâ de ⊖le ✳co.*

Eſt volatilius & ſubtilius in mixtis,

Sal volatile, ſeu mercurius hic eſt volatilius & ſubtilius corpus i mixtis. Subtilius enim eſſe olei tum propriè tum impropriè ſpiriti bus communiter dictis, nemo e qui neget, quod tum ex doſi tum e aliis patet.

Objectio I. diluitur, volatilitatem pluribus eſſe communem principiis.

Nec eſt, quod quis objiciat, e ſolâ volatilitate, quod pluribu ea ſit communis, rem decidi no poſſe. Verùm enim eſt, ſuo ſenſ & phlegma poſſe dici volatile quia ignem fugit, & volatilitater hanc communem eſſe cum ole is. Sed negari non poteſt, tam quod principaliter volatilita s de beatur mercurio, quàm quod c lea ipſa aërea volatilitatem ſuar agnoſcant maximam partem

mercu

mercurio seu sale volatili, quod videmus in oleis expressis, quæ Alembicum transcendere renuunt, & quamvis ex oleosis, non simul aereis, in quibus scilicet oleum cum terrestreitate quasi est remixtum, v. g. ex semine hyoscyami, lini &c. studiosè tentes destillare sulphur seu oleum, illud tamen ex voto nunquam succedet.

Obj. 2. quod olea supernatent.

Neque argumentum illud valet, olea supernatant aquæ, ergò sunt volatilia, non enim tàm ob volatilitatem, quàm pororum ramositatem & partes asymbolicas supernatant, unde olea caryophyllorum, cinnamomi, aliorumque potius fundum petunt, quam superiora, cum tamen non minus sint olea & quidem subtilissima.

Obj. 3. ab onomatologiâ seu

Nec denique illam moramur objectionem, quâ ab onomatologiâ seu appellatione argumentari

tari aliquis poteſt, dici hactenus & vocari hoc principium Sal volatile, non ☿ium. Si enim in re conveniamus, parum de nomine erimus ſoliciti. Quapropter ſi conferantur ſalia fixa alcalia cum volatilibus, magis ea diſcrepare, quam convenire, certum eſt.

denominatione.

Solo ferè conveniunt colore & cryſtalliſatione, pugnâ item cum acidis. Differunt verò, quin ſecum invicem pugnant, *ſapore*, alcalium enim ſapor eſt lixivioſus, volatilium urinoſus; *odore*, alcalia ſunt inodora, volatilia penetrantiſſimo gaudent odore. Differunt & diſcrepant inprimis poris, à fixis enim ſalibus propelluntur & fugantur volatilia. Aquæ omnes invicem miſcentur, amicabili nexu omnes maritantur ſpiritus, olea expreſſa & deſtillata ſe ſubeunt, ſola ſalia fixa con-

Conſenſus & diſſenſus ſalium volatilium & fixorum. Differunt ſapore, odore, poris,

conjugationis sunt impatientia.

Non competunt sali volatili affectiones ⊖lis fixi; à sale radicaliter omnis est constantia, inquiunt Chimici, Sal volatile est inconstantissimum, quæ causa est, quod mercurii dominium certum statuatur indicium, inconstantiæ in rebus imperfectè digestis, seu corruptioni obnoxiis, teste *Nollio, l. 4. phys. Hermet. c. 4.* Salia alcalia in humido liquescunt & in sicco coagulantur. Salia volatilia omnis suffuratur aer. Fixa salia per se destillari nequeunt, & si ignis vi, ab aliis admixtis segregata, eò adigantur, ut fluorem adipiscantur, vertuntur in liquores acidos. Nihil minus videre est in volatilibus, quæ promptè levissimo etiam calore alembicum transcendunt, ut alia plura discordiæ argumenta transeamus.

Affectionibus variis, & destillatione, aliisque.

Objectio 4. de Sale volatili ex alcalibus parabili,

Speciosius in contrarium argumentum objici potest illud, quod ex salibus alcalibus destillari possunt spiritus volatili Sale impregnatissimi. Ad hoc verò studiosè respondere impræsentiarum suis de causis dubitamus, cuivis tamen privatim rationem redditurі.

Mercurius se omnibus reliquis principiis associat,

Jungitur hic Mercurius omnibus reliquis principiis, participat cum phlegmate, quo cum facilè coit & liquatur, cum sulphure facillimè combinatur, cum terrâ abscondi se patitur, quod patet Sal volatile C.C. cum C.C. usto fixo sublimando. Ubivis sese miscet, cooperatur, & licet sepultum videatur, nihilo tamen minus adest. Cum sulphure facit colores & odores, cum sale sapores &c.

Principia chimica sunt vel *activa*, vel *passiva*. Passiva sunt ▽a & Terra.

Terra. Activa ⊖, 🜂, ☿: & inter hæc omnia præcellit activitate Mercurius.

Est principium valdè activum.

Nullus ergò alius Mercurius in vegetabili regno datur, quam sunt ⊖lia volatilia. Nullus item in animali, quam Salia volatilia. Hic est Mercurius iste, qui sanguinem circulat, & movet, horologii nostri inquies & æquipondium. Hunc ex omni sanguine producere est facillimum, contrà mercurium mineralem nemo inde, nisi eo per illinitionem prius inquinato produxerit.

Est Sal. volat. in vegetabilibus; animalibus,

Respondet hic ☿, scribente *Nollio l. c.* aeri, quod calori admotus nihil ferè esse deprehendatur, quàm aer seu vapor, qui statim in auras evanescat. Aquæ verò comparari potest, quod sit fluidus, nec proprio, sed alieno termino, dum in suâ naturâ est, contineatur,

Respondet aeri, aquæ,

tur, quæ eſt humidi apud Ariſtotelem definitio.

CAPUT IX.
An actu inſint mixtis Salia volatilia, an potentiâ, disquiritur.

Variæ ſunt in herbis particulæ, ſub nomine principiorum.

ADeſſe particulas in herbis diverſi generis, aqueas, ſapidas, acres, acidas, balſamicas, ſalinas, terreas, &c. nemo negaverit. Illæ tamen non æquè in omnibus ſub formâ aquæ, olei, ſalis volatilis ſeu ☿ii, Salis fixi, & terræ, actu ſunt & dantur.

Actualiter in quibusdem & ad ſenſum;

Effluit quidem ex vite, betulâ, aliisque præciſis vel perforatis aqua; oleum ex nuce moſchatâ, caryophyllis, aniſo, hyoſcyamo &c. actu oculis ſeſe offert, & exprimitur, ut de antheris in corylo, junipero,

pero, musco terrestri, typhâ palustri &c. taceamus. Sal volatile in aro & Sinapi manifestè & actualiter linguam, ex raphano rusticano, cepis &c. evaporantia effluvia oculos & linguam feriunt. In salibus naturalibus dictis Sal actualiter abundat, & ex arundine saccharum de naturâ Salis stillat. Ex aliis terrenum quid sub formâ pulveris excidit, & in salicibus aliisque arboribus vetustis tale quid collectum vel hortulanis vicem terræ gerit fertilioris.

In aliis verò potentialiter,

In aliis verò potentiam hunc actum præcedere ipso sensuum judicio liquidum est. Quis enim v. g. in hyoscyamo, (hunc enim, ceu minus sale fixo præditum communiter habitum, adducimus, quod nobis Sal alcali exhibuerit, non levi proventu) Sal al-

cali actuale agnoſcat; Quis in plantis inſipidis, nec acribus, in ſanguine item, cranio, & cornibus animalium Sal volatile dijudicet? Quis ex ſolo aſpectu aquam in lapidibus, ſaxis & mineris, oleum in Tartaro, papyro & aliis dignoſcat?

Arida eſt planta capillus ♀is, & videtur prorſus exſucca, nihilominus libra una herbæ parum abeſt, quin expreſſione facta tantundem ſucci fundat, quem ineſſe vix jurato alius credat.

Hinc distinctio eſt neceſſaria. Unde diſtinguendum videtur inter hæc principia. Conſiderantur enim, ut ſupra jam innuimus, vel ut mixtum componentia, vel inde ſeparata. Et videtur coincidere hæc controverſia cum illâ Philoſophorum, quâ diſputant, an elementa actu inſint mixtis, an potentia?

Dici-

Dicimus ergò, actu quidem componi mixta ex quinque his principiis, (loquimur cum chimicis) eadem tamen actualiter in omnibus inesse, prout inde dantur separata, iisdem figuris, poris, & affectionibus, de eo valdè dubitari potest.

Componuntur mixta ex principiis chimicis,

Quin videtur solum lusus esse in terminis. Negari enim non potest, particulas & poros herbarum igne variè inverti, mutari, destrui, & ut *Cartesii* acutissimi illa huc applicemus *ex meteor c. 3. §. 19. pag. 225.* palam liquet, producti hujus vel illius per ignem è mixto partes easdem esse, quæ antea mixtum composuêre, sed illas inter se collisas & vi ignis agitatas, modò ex rigidis & inflexibilibus plicatiles, ex teretibus planas & secantes evadere, modò ex flexibilibus & plicatilibus in infle-

Sed igne mutantur eorum pori & particulæ,

 xiles

xiles & rigidas, modò ex fixis in volatiles, modò ex his in fixas &c. mutari, unde poſtmodum coloris, odoris & ſaporis diverſæ admodum manant differentiæ.

Et idcirco rectè dicuntur inesse potentiâ.

Hinc cum unius corruptio ſit alterius generatio, reverà dici poteſt v. g. Sal per incinerationem plantæ productum potentiâ extitiſſe antea in herbâ, quàm in cineres eadem verteretur, & per aquæ elutriationem prodiret in conſpectum, licet ejusmodi particulæ Salinæ antea præinexſtiterint actu, verùm ſub aliis poris & figuris, adeoque in objectâ hâc materiâ aliquid fuerit, quod per ignis adminiculum elici per generationem potuit. Vid. *D. Rolfincius loco ſæpe laudato chim. in art. form. red. lib. 1. cap. 5. pag. 58.*

Objectiones diluuntur.

Et hinc cadit argumentum ſubtile pariter & frequens; Ex nihilo

nilo nihil fieri, unde ſubſumere volunt quidam, ergò principia vel actu adfuiſſe prius in mixtis oportet, vel ex nihilo aliquid fieri, cum ea quæ fiunt, fiant vel ex ente, vel non ente. Huic præter jam dicta unicum illud opponimus *Scaligeri*: Si ex nihilo nihil fit, ergò id quod aliquid eſt, in nihilum reverti nequit. Par enim ratio creationis & corruptionis. Nam ſi è punctis nullum poteſt confieri corpus, corpus item nullum in puncta reſolvi poterit. Et ſic diviſio ἐγχειρήσεων chimicarum in σύγκρισιν καὶ διάκρισιν *ſolutionem & coagulationem* locum ſuum obtinere poteſt. Eſt enim reverà hæc ſeparatio quædam, licet novâ accedente pororum inverſione è potentiâ in actum deducantur.

1. *Ex nihilo nihil fieri,*

2. *De diviſione operationum chimicarum,*

 Sic

Exemplum adducitur vulgare. Sic si v. g. libra una spiritus se olei vini immiscetur libris decem aut pluribus aquæ, reverà dicere possum, Spiritum vini actu inesse aquæ, quia manibus meis ipsum infudi, eundem verò inibi adesse potentiâ (respectu ad novam inde ejus reductionem & productionem) ipse gustus aperiet, qui illud non pro Spiritu vini, sed pro aquâ, utpote prædominante habebit. Sed diutiùs his immoramur præter intentionem, quæ omnia fusius & accuratius discutiet *Magnif. Dn. D. Rolfincius in prælaudatæ chimiæ editione alterâ*, quam habet præ manibus.

Distinctio τ' inesse. Videtur distingui eleganter posse inter τὸ inesse *materialiter & formaliter*. Materialiter principia chimica mixtis insunt actu, non verò æquè formaliter, cui fini ignis accedens, & variè partes immutans formam aliam producit, adeo,

adeoque per transmutationem ejusmodi ibidem generantur, tanquam nova entia, fitque, quod eâdem formâ non erat ante.

Illustrationis verò gratiâ adducere non incommodum judicamus locum *Aristotelicum*, ex *lib.1. physic. cap.7.* ubi scribit *Philosophus*, fieri aliquid, multipliciter dici, & inter alia: Fiunt, *inquit*, quæ fiunt simpliciter (id est, substantiæ, vi accidentium) alia quidem *μετασχηματίσει*, *transfiguratione*, ut statua ex ære: *τὰ δὲ προσθέσει*, *alia verò appositione*, ut quæ augmentantur: *τὰ δὲ ἀφαιρέσει*, *alia verò subtractione*, ut ex lapide Mercurius: *τὰ δὲ συνθέσει*, *compositione*, ut domus; *τὰ δὲ ἀλλοιώσει*, *alia verò alteratione*, ut quæ vertuntur secundum materiam. Locum habent in productione principiorum chimicorum

Quæ fiunt, multipliciter fiunt ex Philosopho.

Quis modus h. l. valeat. rum tum ἀφαίρεσις *subtractio, se*paratio, tum ἀλλοίωσις *seu altera*tio. Quæ quidem ex dictis jam patent.

Divisio alia. Nec abludit divisio altera, qua tribus constare naturalia corpora ajunt sapientes, 1. ἐκ διεστώτων *ex separatis*, ut tritici cumulum 2. ἐκ συναπτομένων, *ex contextis*, ut navem. 3. ἐξ ἡνωμένων, *ex coadunitis*, ut animal ex animâ & corpore. Addunt alii 4. τὸ κατὰ μίξιν, *ex mixtione*, ut mulsum.

An ergò salia volatilia plantarum insint actu, vel potentiâ, Quid itaque statuamus de Sale nostro herbarum volatili, curiosis fortean lubido erit nosse, præsertim, cum dixerimus, id sine igne paratum esse. Pro præcipuo enim & palmario ferè id adducunt communiter argumento, ut probent, actualiter omnia Salia dari in mixtis, exemplo succi acetosæ, aliorumque sensim exsiccati, ubi

bi cum tartaro herbarum Salina
oncrescunt spicula. Sed ut paucis
spondeamus, id in sequenti expe-
mento ipso, Bono cum Deo, latius
romittentes: Si actualiter inest,
ur hactenus à nemine fuit in apri-
um productum?

Respondetur ex principiis Cartesianis & Aristotelicis.

Arbitramur idcircò, ut in prin-
pio capitis hujus innuimus, ad-
sse particulas volatiles in plantis,
uas si quis per supra proposita
nercuriales vocare voluerit, libe-
um id ei relinquimus. Illæ verò
um sine destructione mixti non
ossint ita aptari, ut sensibus oc-
urrant, locum hîc meretur ge-
eratio illa tertii modi *Aristotelici*
x *lib. 1. de gener. & corrupt. c. 3.*
uâ ex insensibili fit sensile, & ex
on manifesto & latente conspi-
cua ad sensum & apparens
substantia.

CAP.

CAPUT X.

Convenientia & discrepantia Salium volatilium seu, An omnia Salia volatilia sint ejusdem generis?

OBiter suprà tacta fuit controversia de spirituum oleorumque communi & discrepante usu. Cùm verò eadem quæstio de volatilibus moveri salibus possit, placuit peculiari de eâ agere capite. Nam si fateri volumus, quod res est, idem de omnibus principiis chimicis quæsitum est, cùm non modò de oleis & spiritibus, uti jam diximus; verùm etiam de Salibus alcalibus controvertatur: an omnia

An principia Chimica omnia conveniant,

mnia ejusdem ſint naturæ, & in ualitatibus conveniant, adeoque liud pro alio ſubſtitui poſſit. Iem de phlegmate, ſeu aquis deſtiltis, ut non minus de terrâ, ſeu caite mortuo valet.

Diſtinguitur inter eorum affectiones,

Decidi res poſſe videtur tota iſtinctione. Aliæ nempe affetiones horum principiorum (prot ſeparata ſunt è mixtis) ſunt *communes*, aliæ *propriæ*. Communes unt, quæ omnibus conveniunt; ropriæ, quæ ſingulis ſunt quaſi priatæ & ſpecificæ.

Communes,

Ita negari non poteſt, in genee ſecum conſentire aquas, quod int inſipidæ; ſpiritus, quod ſint apidi, ardentes, volatiles; olea, quod ſint φλογιστά, ut ſimul comprehendamus expreſſa; Salia voatilia, quod facilè auras petant; alcalia, quod fixiora ſint & particulis rigidis & inflexibilibus & igni

igni renitentioribus convenian terra, quod ſit ſicca, ut de ſapor odoreque ex parte communibus n dicamus.

Et priβatas ſeu proprias,

Præter has verò communes qua litates, uti herbarum, ex principii his compoſitarum, virtutes, ce mixtorum ut ſic, mirum quantun variant, ita & differre ab his ſepa rata eadem, efficitur. Licet enin ad ſenſum & apparenter ſæpe ill ipſa videantur eſſe planè eadem, in rei tamen veritate diverſitatem inter iſta agnoſcere æquum eſt. Ita in aquis, ob deliquatum Sal volatile, aliumque odorem & ſaporem iisdem concilians, manifeſta eſt differentia; in ſpiritibus & oleis ad idem ſenſuum judicium jam provocavimus, nam ubivis alia aliaque datur mixtura.

Quoad Salia alcalia, non negamus

[c]us virtutem ſpecificam, quæ toti [c]onveniebat mixto, maximam par[te]m deſtructam eſſe, utpote ſi id o[m]ne poſſent Salia plantarum, quod [i]pſæ plantæ, ex quibus parata fue[r]unt, ſequeretur abſurdum, nullam [v]im plantarum fuiſſe in eâ ſubſtan[ti]â, quæ per incinerationem & [c]ombuſtionem periit. Verùm non [o]mnium virium facta fuit jactura, [se]d aliquid de viribus & qualitatibus [h]erbæ, v. g. abſinthii, carduibe[n]edicti ſervatur, à quibus poſtmo[d]um qualitatibus & viribus fit de[n]ominatio, ut hoc Sal meritò di[c]atur Sal abſinthii, non verò miſti [a]lterius. Vid. ſæpe nominatus *Dn. D. Rolfincius l. c. l. 5. ſect. 1. cap. 1. pag. 282.*

in ſpecie exemplo alcalium,

Quod ut penitius indagemus, [p]ar eſt, ut fundamentum virtu[t]um herbarum paulò curatius [p]enſitemus. Nil dicemus de quali-

Virtutes herbarum

qualitatibus ipsarum primis activ
vel passivis, nec quæ exinde proc
dunt, & primarum sunt internu
ciæ, secundis, tertiisve, nec, quæ no
paucis malè audiunt, de occulti
Sed cum in chimico versemur for
chimicè eadem scrutemur. Co
stat nimirum, juxta hæc principi
chimica, prout vel phlegmate, v
sulphure, Sale volatili, fixove mag
abundant mixta, ita & variare tu
ipsorum, tum inde per artem pr
ductorum vires.

Variant ex variatione principiorum,

Ita caryophyllorum, nucis mo
schatæ, anisi, fœniculi, carvi, men
thæ &c. vires potissimum adscri
bendæ veniunt sulphuri, seu parti
culis oleosis, & Sale volatili remi
xtis, quod nemo homo diffitebitur.
Hinc verò consectarium est, chi
micè ex illis prolecta per ignem olea
vel etiam expressa, abundè gau
dere simplicis sui facultatibus, &
adeò

Exemplo oleorum destillatorum,

deò ipsorum v.g. aquæ, spiritus, sa-
a, easdem non tam benè in corpo-
e humano exprimunt, quam illa
psa olea.

Sic etiam absinthii & cardui bene-
dicti aliorumque similium amari-
cantium vis præter mercuriales vo-
latiles particulas bonam partem de-
betur Sali fixo, unde ipsorum Spiri-
tus, essentiæ & Sal alcali maximè
vires illas spondent, quas ab ipsis ex-
pectare licet. Ita ut & volatilium
mentionem faciamus Salium, anti-
scorbuticarum plantarum virtus,
uti jam superius tetigimus, in Sale
consistit volatili, hinc auxilium inde
speratum non tam in aquâ, saleve
fixo, quam in spiritu, vel Sale vola-
tili actualiter ex iis profectò quæ-
renda est. Et hoc pacto de aquis
quoque idem affirmare possemus, nisi
ea in aprico essent & per se paterent.

Alcalium, absinthii &c.

Et volatilium antiscorbuticarum;

Fatendum tamen est, magnam
hîc occurrere latitudinem, ma-
gnum-

[library stamp]

magnâ tamen cum latitudine, gnumque se offerre disserendi campum, nisi hâc vice hisce solum ali id melius discutiendi ansam præbere animus esset. Emicat autem hinc, à potiori quidem hoc modo faciendam esse denominationem; ob maximam verò principiorum inter se cognationem, & reliqua non omni excludenda sunt encomio, quæ solummodò secundariò, non principaliter vires sui simplicis sustinent.

Præsertim cum ipsa sint mixta, non pura. Cui & illud jungendum videtur, hæc ipsa per ignem producta corpora & principia chimica non esse pura, sed mixta, quo de in præcedentibus jam disseruimus; denominationem tamen fieri ab eo, quod in uno vel altero illorum prævalet & abundat.

Sed de his opinione nostrâ jam amplius egimus, quare hic TERMINALIA sunto.

FINIS.

[library stamp]